

Stockholms kommun

registrator.utbildning@stockholm.se

Rektorn vid Årstaskolan

anita.ulrich@stockholm.se

Beslut för grundskola och fritidshem

efter tillsyn av Årstaskolan
i Stockholms kommun

Tillsyn i Årstaskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Stockholms kommun under våren 2013. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Årstaskolan besöktes av Skolinspektionen den 24 och 25 april 2013.

Fakta om skolan

Årstaskolan ligger i stadsdelen Årsta i Stockholms kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1-9 och fritidshem. På skolan finns även "Slussen" som är en förberedelseklass för nyanlända elever. Vid tillfället för tillsynen har Årstaskolan cirka 730 elever. Av dessa går 111 elever i förskoleklass och 380 elever deltar i fritidshemmets verksamhet (exkl. fritidsklubben).

Årstaskolans ledningsgrupp består av en rektor, två biträdande rektorer och en intendent. En av de biträdande rektorerna har ansvar för förskoleklassen och årskurserna 1-3. Den andra biträdande rektorn ansvarar för årskurserna 4-9. Ytterligare en person har ett ledande uppdrag, vilket är en lärare med ett pedagogiskt utvecklingsuppdrag.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets statistik (SIRIS) för de nationella ämnesproven i årskurs 3 år 2012 nådde 77 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov i matematik. Motsvarande siffra för riket var 72 procent. Av skolans egen statistik framgår att 71 procent av eleverna nådde kunskapskraven i matematik i slutet av läsåret 2011/2012. För ämnet svenska visar Skolverkets statistik att 87 procent av eleverna i årskurs 3 nådde kravnivån på samtliga delprov. Det är högre än motsvarande siffra för både kommunen och riket. Av skolans egen statistik framgår att 74 procent av eleverna nådde kunskapskraven i svenska i slutet av läsåret. I ämnet svenska som andraspråk nådde, enligt skolans statistik, 50 procent av eleverna kunskapskraven vid läsårets slut. För naturorienterande ämnen och samhällsorienterande ämnen har skolan inte kunnat redovisa några resultat.

Årskurs 6

För årskurs 6 visar Skolverkets statistik för läsåret 2011/2012 att 100 procent av eleverna nådde kravnivån på samtliga delprov i engelska. För riket var motsvarande siffra 87 procent. I matematik nådde 85 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov. Motsvarande siffra för riket var 79 procent. I ämnet svenska nådde 100 procent kravnivån på samtliga delprov, vilket är högre än för riket där 82 procent av eleverna nådde kravnivån. Skolan har endast kunnat

redovisa kunskapsresultaten i ämnena engelska, matematik, svenska och svenska som andraspråk för år 2009 och 2012. Enligt denna redogörelse uppnådde 94 procent av eleverna kunskapskraven i engelska, 85 procent i matematik, 86 procent i svenska och 94 procent i svenska som andraspråk vid läsårets slut 2012.

Årskurs 9

Enligt Skolverkets nationella statistik för Årstaskolan år 2012 var det genomsnittliga meritvärdet 200 poäng, jämfört med 211 poäng för riket. Under de senaste fem åren har meritvärdet på Årstaskolan varierat mellan 196 poäng som lägst (år 2008) och 211 poäng som högst (år 2010). År 2012 hade pojkarna för första gången under de fem senaste åren något högre meritvärdespoäng än flickorna. Andelen elever i årskurs 9 som uppnådde målen i alla ämnen läsåret 2011/12 var 76 procent vilket är i paritet med både riket och kommunen.

Andelen behöriga elever till gymnasieskolans högskoleförberedande program år 2012 var 85 procent och lika stor andel till yrkesförberedande program.

Av skolans egen sammanställning framgår att kunskapsresultaten i årskurs 9 har varierat under de senaste fem åren. I framförallt moderna språk har resultatet förbättrats (från 80 procent år 2008 till 96 procent år 2012) och även i bild (från 86 procent år 2008 till 98 procent år 2012). Andelen elever som nådde målen i ämnet engelska har däremot minskat från 99 procent år 2008 till 87 procent år 2012.

Helhetsbedömning

Tillsynen av Årstaskolan visar att skolan i flera avseenden ger eleverna förutsättningar att nå målen för utbildningen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt. Resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 3 och 6 var relativt goda år 2012 och högre än både kommunens och rikets resultat. Av Skolverkets statistik framgår dock att Årstaskolans genomsnittliga meritvärde de fem åren varit lägre än genomsnittet i Stockholms kommun. Skolan behöver därför fortsätta att arbeta för att samtliga elever ska ges möjlighet för att nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Skolinspektionen bedömer att skolans kvalitetsarbete behöver förbättras. De samlade kunskapsresultaten i årskurserna 3 och 6 i de ämnen där kunskapskrav finns har inte på ett strukturerat sätt sammanställts och analyserats av skolläring och personal. Att synliggöra och utvärdera skolans samlade resultat är viktiga underlag så att skolan kan ompröva sina metoder för att öka måluppfyllelsen. Det är också viktigt att skolan i sitt systematiska kvalitetsarbete utvärderar och säkerställer att de stödinsatser som görs också leder till avsedda mål.

Vid tillsynen träffade inspektörerna många engagerade lärare och fick se flera exempel på god undervisning. Eleverna på Årstaskolan behöver dock ges större möjligheter till inflytande över sitt eget lärande. Detta arbete varierar mellan lärare, några ger elever möjlighet att delta aktivt i arbetet, andra inte. Skolan har inte heller en tydlig plan för hur elevernas inflytande ska öka i takt med deras ålder och mognad. Även ämnessamverkan bedöms kunna utvecklas så att eleverna ges större möjligheter att arbeta med ämnesövergripande kunskapsområden.

Tillsynen visar också att skolan behöver utveckla sitt arbete inom området särskilt stöd. Det framkommer i intervjuer att lärarna följer olika rutiner när det uppmärksammas att en elev riskerar att inte nå kunskapskraven. Även skolans åtgärdsprogram behöver förbättras så att det tydligt framgår hur de åtgärder som skolan avser att vidta ska följas upp och utvärderas. I intervjuer framkommer vidare att de beslutade åtgärderna inte alltid sätts in vilket innebär det finns elever som inte får det stöd de har rätt till.

Skolinspektionen bedömer vidare att skolans arbete mot kränkande behandling behöver förbättras och tydliggöras. Det framkommer i intervjuerna med ledning, personal och elever att gemensamma ramar för arbetet saknas och att det till stor del är upp till den enskilde läraren/ fritidshemspersonalen att utforma arbetet. Flera lärare ger goda exempel på hur de arbetar med värdegrundsfrågor men konsekvensen blir att det är personberoende på vilket sätt eller i vilken grad ett sådant arbete bedrivs. Dessutom saknar skolan förankrade rutiner för hur och när signaler om kränkande behandling ska anmälas till rektorn. Detta resulterar i att rektorn inte får kännedom om alla typer av kränkningar som förekommer i skolan och i fritidshemmet. Tillsynen visar också att skolans plan mot kränkande behandling behöver förbättras för att uppfylla författningarnas krav. Skolinspektionen vill i sammanhanget lyfta fram det omformade och förstärkta elevhälsoteamet. I intervjun med Skolinspektionen beskriver de ett påbörjat medvetet och förebyggande arbete, såväl vad gäller värdegrundsfrågor som arbetet med särskilt stöd.

Vad gäller verksamheten i fritidshemmet bedömer Skolinspektionen att den stimulerar elevernas utveckling och lärande. Det observerades även att det är en stor grupp elever som fortsätter på fritidsklubben i årskurs 4 och 5.

Rektorn uppger i intervjuer att skolan gör en tydlig satsning på digital pedagogik och även specialpedagogik. För att utveckla lärarnas pedagogik arbetar man med så kallade lesson studies, ett uppskattat arbete av såväl ledning som personal. Årstaskolan beskrivs av både ledning och personal som en skola där personalens kompetenser tillåts komma fram och används på ett effektivt sätt i syfte att eleverna ska nå målen för utbildningen.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 26 september 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Se till att målen för utbildningen klargörs för eleverna.
- Samordna undervisningen i olika ämnesområden så att eleverna ges möjlighet till överblick och sammanhang och att uppfatta större kunskapsområden som en helhet.

Motivering

Klargöra målen för utbildningen

Enligt läroplanen ska skolan klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har. Att den enskilda skolan är tydlig i fråga om mål, innehåll och arbetsformer är en förutsättning för elevers och vårdnadshavares rätt till inflytande och påverkan.

I intervju med lärare framkommer att många av skolans lärare arbetar med pedagogiska planeringar. Skolan arbetar även med bedömningsunderlag, material som hjälper lärarna att göra bedömningar av elevernas arbete och prestationer. Flera lärare är av åsikten att man ännu inte har kommit så långt i arbetet med bedömningsunderlaget och att detta arbete bör utvecklas. Vid intervjuer med elever framkommer att det varierar hur tydligt lärarna beskriver målen i de olika ämnena. Eleverna uttrycker att det inte alltid är tydligt vad som betygssätts och att vissa betyg kom som en överraskning. I intervju med rektor framkommer att ledningen tror att eleverna delvis vet vad de behöver klara för att nå målen men att det tar tid för lärarna att bli trygga med den nya läroplanen. I intervju med lärare exemplifieras hur man beskriver både kortsiktiga och långsiktiga mål för eleverna men det framkommer även att de är medvetna om att eleverna inte tycker att de förklaras i tillräckligt stor utsträckning och att vissa elever inte förstår målen. Detta styrks av Stockholms stads enkäter, i vilka framkommer att 63 procent av eleverna i årkurs 5 och 62 pro-

cent av eleverna i årskurs 8 menar att de vet vad de behöver kunna för att nå målen.

Samverkan

I läroplanen anges att lärarna ska samverka med andra lärare för att nå utbildningsmålen. Läroplanen anger också att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen samordnas i olika ämnesområden så att eleverna får möjlighet att uppfatta ett större kunskapsområde som en helhet.

Av intervjuer och samtal med lärare och skolledning framgår att undervisningen endast i begränsad omfattning samordnas i olika ämnesområden för att ge eleverna möjlighet att uppfatta större kunskapsområden som en helhet. I intervju med lärarna framkommer att det är mindre samverkan nu än tidigare år, till exempel beskriver en lärare att olika ämneslärare har arbetat med samma område vid olika tidpunkter, utan att det skett någon samordning. Lärarna uttrycker dock en önskan att arbeta mer över ämnesområdena men menar att det kräver god framförhållning. I Skolinspektionens enkät framkommer att 32 procent av personalen anser att det stämmer ganska dåligt att skolan arbetar med ämnesöverskridande arbeten. När elever tillfrågas om samordning i olika ämnen har de svårt att ge några exempel. Även rektorn uttrycker att lärarna tycker att det för lite samordning mellan ämnesområdena och nämner att olika lärare haft prov inom samma områden, vid olika tillfällen, utan samordning.

Utredningen visar att det finns brister inom bedömningsområdet undervisning och lärande. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

Lgr 11 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, Lgr 11, 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Se till att utformningen av elevernas inflytande anges i planeringen av verksamheten och att skolan samt fritidshemmet har en tydlig progression för att ge eleverna utökat inflytande utifrån ålder och mognad.
- Ge eleverna ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Enligt skollagen ska den närmare utformningen av inflytandet, anges i samband med planeringen av verksamheten. Av läroplanen framgår att lärarna har ett utpekat ansvar för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 674) anges att eleverna har rätt till inflytande över undervisningen, skolmiljön och verksamheten i övrigt. Kravet på att eleverna ska stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen innebär att det inte är tillräckligt att eleverna ges möjlighet att ta del i detta arbete utan det krävs ett mer aktivt arbete krävs från skolans sida.

Rektor påvisar i den inskickade verksamhetsredogörelsen att former för elevers inflytande i verksamheten har funnits, men att det har haft begränsningar under 2012. I intervju med lärare framkommer att skolan inte har en tydlig plan för hur elevernas inflytande ska öka i takt med deras ålder och mognad. Det framgår inte heller av skolans dokumentation hur skolan ska utforma arbetet med elevernas inflytande. I Årstaskolans arbetsplan stadgas det som ett mål att eleverna ska ha ett reellt inflytande över sitt lärande men det framgår inte någon plan för hur detta ska åstadkommas. I intervjuer uttrycker eleverna att inflytandet varierar i olika ämnen. I vissa ämnen får eleverna vara med och bestämma hur de ska arbeta och i andra ämnen är såväl lektionernas innehåll som arbetssätt bestämt. Lärare och rektor tillstår att det varierar hur pass delaktiga eleverna får vara i planeringen av undervisningen. I vissa ämnen kan eleverna få alternativ på uppgifter och i andra ämnen anser lärarna att det är problematiskt att låta eleverna vara med i planeringen av undervisningen. Lärarna framhäver att eleverna inte alltid är medvetna om när de har inflytande. I Skolinspektionens enkät framkommer att 56 procent av de i Årstaskolans pedagogiska personal som svarat på enkäten menar att det "stämmer ganska dåligt" att eleverna är med och planerar hur undervisningen ska genomföras. Det framkommer även i enkäten för årskurs 9 att 49 procent av de svarande eleverna anser att det "stämmer ganska dåligt" att de är med och bestämmer på vilket sätt man ska arbeta med olika skoluppgifter.

Utredningen visar att det finns brister i elevernas inflytande över utbildningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 9 och 14 §§ skollagen, Lgr 11 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.3 Övergripande mål och riktlinjer, Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Trygghet, studiero och en god miljö**Bedömning**

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet, studiero och en god miljö.

- Dokumentera beslut om disciplinära åtgärder.
- Bedriva ett målinriktat arbete för att vid skolan och fritidshemmet motverka kränkande behandling av elever.
- Implementera rutinerna för hur signaler om kränkande behandling av elever vid Årstaskolan ska anmälas till rektorn.
- Upprätta en plan mot kränkande behandling för skolan och fritidshemmet som innehåller en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever och vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året.

Motivering*Disciplinära åtgärder*

Av skollagen framgår att rektor eller en lärare ska vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero eller för att komma till rätta med en elevs ordningsstörande uppträdande. Detta kan till exempel vara utvisning ur klassrummet eller omhändertagande av föremål. Om åtgärder vidtagits ska dessa dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden.

I intervjuer med lärare framkommer att det inte dokumenteras om en lärare utvisar en elev från klassrummet. Detsamma gäller omhändertagande av föremål som inte lämnas tillbaka direkt efter lektionens slut. Rektorn bekräftar att det inte finns rutiner för dokumentation kring detta.

Målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever

Av skollagen framgår att det är huvudmannens ansvar att se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

I Skolinspektionens enkät framgår att 20 procent av årskurs 9 och 24 procent av elevernas vårdnadshavare anser att det stämmer ganska bra att skolan skulle behöva göra mer för att förhindra kränkningar. Av intervjuer med elever framkommer att det tidigare var mer värdegrundsdiskussioner på skolan. Detta bekräftas i intervjuer med lärarna som framhåller att arbetet var mer strukturerat förut, till exempel arbetade skolan tidigare med ett gemensamt värdegrundsarbete. I intervju med personalen på fritidshemmet framkommer att det inte finns någon uttalad strategi för förebyggande åtgärder men att arbetet ständigt pågår bland personalen. Även lärare berättar att de arbetar med värdegrundsarbete på många olika sätt. Trots att personalen framstår som närvarande för eleverna och att personalen menar att de direkt tar tag i situationer som uppstår visar intervjuerna på att gemensamma ramar för arbetet saknas och att det till stor del är upp till den enskilde läraren/fritidshemspersonalen att utforma värdegrundsarbetet. Konsekvensen blir att det är personberoende på vilket sätt eller i vilken grad ett sådant arbete bedrivs.

Anmälningsskyldigheten

Enligt skollagen är lärare och annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn.

Barn- och elevombudet fann i beslut den 28 februari 2013 att personal och rektor på Årstaskolan brustit i sin anmälningsskyldighet enligt 6 kap. 10 § skollagen i det aktuella ärendet som beslutet gällde. Stockholms kommun, såsom huvudman för Årstaskolan, förelades att vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna. I skrivelse från Stockholm stad, daterad den 22 april, framkommer att rektor har förtydligat för samtlig personal på skolan, att om en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling ska anmälan till rektor ske skyndsamt samt att rutin för detta ska skrivas in i skolans likabehandlingsplan 2013/14.

Denna skrivelse har lett till att Barn- och elevombudet har avslutat sitt ärende. I intervjuer med lärare och fritidshemspersonal den 24-25 april framkommer att det råder delade uppfattningar på skolan om hur kränkningar ska rapporteras. Vissa lärare berättar att de anmäler till antimobbningsteamet eller elevhälso-teamet (EHT) och andra direkt till biträdande rektor. Lärare uppger att när det gäller vissa specifika elever så anmäler man direkt till ledningen och ibland räcker det med samtal mellan eleverna, mentorn och föräldrar. I intervju med fritidspersonal framkommer att endast allvarligare fall anmäls till rektorn och att rutinen är att anmälningar går via EHT. Enligt rektor behandlas allvarligare

fall i EHT och kuratorn anmäler till rektor. Personal i elevhälsan berättar att det inte förts någon diskussion om vad en kränkning är för att tydliggöra vilka fall som ska anmälas till rektorn. Således saknas tydliga rutiner för hur signaler om kränkande behandling av elever ska rapporteras till rektorn.

Planen mot kränkande behandling

Huvudmannen ska enligt skollagen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Enligt Skolinspektionens praxis innebär "en översikt över de åtgärder som behövs" krav på att vissa rutiner ska finnas i planen; rutiner för akuta åtgärder vid situationer av kränkande behandling, rutiner för uppföljande insatser samt rutiner för hur händelser och åtgärder ska dokumenteras. Dessutom ska rutinerna enligt praxis ha såväl ett elev- elev – perspektiv (kränkningar elever sinsemellan) som ett vuxen-elev – perspektiv (kränkningar av vuxen mot barn/elev). Vidare krävs att behovet för de åtgärder som avses vidtas är klarlagda genom en kartläggning.

På Årstaskolan finns en handlingsplan för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling som kallas "Likabehandlingsplan för Årstaskolan, läsåret 12/13". Planen beskriver bland annat skolans förebyggande åtgärder mot kränkande behandling, såsom antimobbningsteam, rastvärdar och elevråd. Av planen framgår även åtgärder för de situationer då en elev utsatts för kränkande behandling såväl ur ett elev-elev-perspektiv som ur ett vuxen-elev-perspektiv. Det finns stadgat i planen att en kartläggning av trygghet och trivsel ska göras på skolan varje år samt att regelbundna samtal genomförs med elever om bland annat otrygga platser på skolan. Planen anger dock inte vilka konkreta åtgärder som skolan, utifrån en aktuell kartläggning, avser påbörja och genomföra under 2012-2013. Därmed utgår inte planen från de behov som finns vid skolenheten. Planen återspeglar inte samtliga verksamheter och vilka specifika behov dessa verksamheter har, exempelvis vad gäller fritidshemmet. Det finns inte heller någon redogörelse för hur de planerade åtgärderna från det förgående läsåret har genomförts.

Skolinspektionen konstaterar sammanfattningsvis att det finns brister inom bedömningsområdet trygghet, studiero och en god miljö. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

5 kap. 6 och 24 §§, 6 kap. 7- 8 och 10 §§ skollagen

Särskilt stöd**Bedömning**

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att elever får det särskilda stöd i skolan som utredningen visar att dem behöver.
- Utarbeta och implementera rutiner för arbetsgången med särskilt stöd som överensstämmer med skollagens krav.
- Utarbeta åtgärdsprogrammen så att de anger hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.
- Upprätta åtgärdsprogram åt elever som ges studiehandledning på modersmålet.

Motivering

Skolans rutiner för arbetet med särskilt stöd och samråd med elevhälsan

I skollagen anges att om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, så ska detta anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Enligt skollagen ska samråd ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt.

I intervjuer med lärare framkommer att rutinerna för arbetsgången med särskilt stöd ser olika ut på skolan. I vissa fall upprättar lärarna själva åtgärdsprogrammen, ibland med hjälp av arbetslaget och i andra fall kontaktas specialpedagog och om dessa åtgärdsprogram inte får önskad effekt kontaktas elevhälsoteamet. I intervju med elevhälsan konstateras att det inte alltid sker samråd med dem vid upprättandet av ett åtgärdsprogram, utan att lärarna ofta vänder sig till elevhälsoteamet när det redan finns en bakomliggande process med åtgärdsprogram som inte har fungerat. Det framkommer även i intervju med lärare att det ibland sätts in åtgärder utan att någon utredning har gjorts. Vidare uttrycker vissa lärare att åtgärdsprogrammen ofta upprättas i samband med utvecklingssamtalen och att det därmed kan ha gått en längre tid sedan en ämneslärare uppmärksammade mentorn om en elevs stödbehov.

Åtgärdsprogram

Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. Vidare ska enligt skollagen ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Skolinspektionen har tagit del av ett antal åtgärdsprogram från Årstaskolan. I dessa beskrivs vanligtvis både kortsiktiga och långsiktiga mål samt åtgärder som skolan avser att vidta. Det behöver dock tydliggöras hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Det framkommer även i intervjuer med lärare att det är oklart när och hur åtgärdsprogrammen avslutas.

Vidare framgår av utredningen att på Årstaskolan att det finns elever som får studiehjälpen på modersmålet. Detta utgör särskilt stöd och ska dokumenteras i ett åtgärdsprogram, följas upp och utvärderas. I intervju med ledningen och lärare framkommer att det inte alltid finns åtgärdsprogram upprättade för dessa elever.

Genomförandet av åtgärdsprogram

I intervju med elever förekommer åsikten att åtgärdsprogram inte följs och att eleverna inte får det stöd som beslutats i åtgärdsprogrammet. Det bekräftas i intervju med lärare som menar att åtgärdsprogram ibland upprättas utan att insatser sätts in. I andra fall har åtgärdsprogram upprättats för ett enskilt ämne fastän insatserna är relevanta för hela skolsituationen. I återföringsamtalen med rektor bekräftas att det förekommit frånvaro bland speciallärarna och att det är möjligt att inte alla lärare är medvetna om de relevanta åtgärdsprogrammen i sina klasser.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

3 kap. 8-9 §§ skollagen, Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar

Bedömning och betygssättning

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Utforma de individuella utvecklingsplanerna så att de avser elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven. De individuella utvecklingsplanerna ska även ange vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Motivering

Individuella utvecklingsplaner

Enligt skollagen ska läraren vid utvecklingssamtalet i en skriftlig utvecklingsplan ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i, och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

I Skolverkets allmänna råd om utvecklingssamtalet och den skriftliga individuella utvecklingsplanen (SKOLFS 2012:16) anges att de skriftliga omdömena bör utformas så att eleven och vårdnadshavaren får tydlig information om elevens kunskaper och kunskapsutveckling i förhållande till läroplanen.

Skolinspektionen har tagit del av ett urval av individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen. Av den framåtsyftande delen i planerna framgår inte alltid tydligt vilka insatser som skolan avser att vidta för att eleven ska uppnå kunskapskraven. T.ex. finns i en av planerna inga åtgärder kopplade till att eleven i ämnet engelska behöver ett "större ordförråd" och i slöjd behöver "bättre kunskaper i hantverk och tekniker". I vissa utvecklingsplaner är skolans insatser för att elevernas kunskaper ska utvecklas mycket allmänt hållna och det är svårt att se en koppling mellan kunskapskraven och elevens behov som exempelvis "ge uppgifter så att eleven får öva på sina mål", "hjälpa till om eleven inte förstår". I intervju med eleverna framkommer att vissa tycker det är svårt att förstå den framåtsyftande delen av den individuella utvecklingsplanen. Flera av målsättningarna i de individuella utvecklingsplanerna är inte heller utvärderingsbara.

Utredningen visar att det finns brister i skolans individuella utvecklingsplaner. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs avhjälpa bristen.

Författning

10 kap. 13 § skollagen

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Se till att rektorn bedriver ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Enligt skollagen är det rektorns ansvar att se till att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen och att detta arbete dokumenteras. Systematiskt och kontinuerligt innebär att arbetet ska bedrivas på ett strukturerat och uthålligt sätt med fokus på en långsiktig utveckling. Varje skolenhet måste därför hitta sina former och rutiner för kvalitetsarbetet. Utgångspunkten är alltid densamma, att identifiera utvecklingsområden för ökad måluppfyllelse i förhållande till de nationella målen.

I intervju med skolledning och lärare framkommer att skolans resultat i viss utsträckning har diskuterats och analyserats. De samlade kunskapsresultaten i slutet av årskurserna 3 och 6 i de ämnen där kunskapskrav finns har dock inte på ett strukturerat sätt sammanställts och analyseras av skolledning och personal på grupp- eller skolnivå. Skolan har inte heller analyserat och utvärderat de åtgärder som satts in för att öka pojkarnas resultat samt uppmärksammat att flickornas meritvärde under samma år sjönk. Rektorn konstaterar i intervju med Skolinspektionen att det skulle kunna vara mer fokus på resultaten i kvalitetsarbetet. Att synliggöra och utvärdera skolans samlade resultat är viktiga underlag så att skolan kan ompröva sina metoder för att öka måluppfyllelsen. Det är också viktigt att skolan i sitt systematiska kvalitetsarbete utvärderar och säkerställer att de stödinsatser som görs också leder till avsedda mål.

När det gäller arbetet med särskilt stöd har lagstiftaren valt att inte definiera begreppet i skollagen. Det blir därmed en professionell bedömning som skolan måste göra från fall till fall. I intervjuer med ledningen och elevhälsan framkommer att det finns ett stort antal åtgärdsprogram på skolan. I intervju med rektorn uttrycker hon att de skriver för många åtgärdsprogram. Det kan därmed vara värdefullt att rektor och personal på skolan diskuterar vad som utgör en individanpassning och vad som är särskilt stöd. I intervju med elevhälsan framkommer att synen på denna fråga skiljer sig mellan lärarna. Detta har inte analyserats på skolnivå.

Utredningen visar att det finns brister i skolans systematiska kvalitetsarbete. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

4 kap. 4 § skollagen

Personalkompetens

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Personalkompetens.

- Se till att de lärare som används har utbildning för den undervisning de bedriver.

Motivering

Utgångspunkten i skollagen är att lärare ska ha utbildning för den undervisning de bedriver. Det innebär att lärarens utbildning måste överensstämma med den skolform, årskurs och de ämnen som läraren undervisar i. Lärare som har anställts före första juli 2011 och som saknar lärarlegitimation kan under en övergångsperiod istället ha utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver.

Lärare som inte uppfyller kraven enligt skollagen får undantagsvis bedriva undervisning. Det gäller bland annat om det inte finns personer som uppfyller kraven inom huvudmannens organisation.

Enligt lärarförteckningen som Årstaskolan har skickat in till Skolinspektionen framgår att ett antal lärare undervisar i ämnen som de inte har utbildning i. Rektorn är medveten om att skolan måste arbeta om tjänstefördelningen samt ta fram en plan för lärare som saknar lärarutbildning.

Skolinspektionen konstaterar att det finns lärare som saknar utbildning för den undervisning som de bedriver. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

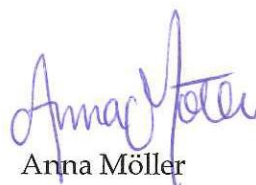
Författning

2 kap. 13, 15, 18-19 §§ skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Luca Nesi
Enhetschef

Anna Möller
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).